

Latvijas Republikas un Amerikas Savienoto Valstu divpusējās attiecības

Publicēts: 28.06.2021.

Amerikas Savienotās Valstis (ASV) ir Latvijas stratēģiskais partneris un sabiedrotais. Abas valstis saista īpašas attiecības. Līdz pat Latvijas neatkarības atjaunošanai 1991. gadā ASV konsekventi realizēja Latvijas okupācijas neatzišanas politiku, sniedza nenovērtējamu ieguldījumu Latvijas neatkarības atjaunošanā, kā arī sekmēja Latvijas integrāciju NATO un ES. Drošības politikas joma ir Latvijas un ASV divpusējās sadarbības pamats. Latvijas un ASV valsts amatpersonas uztur regulāru politisko dialogu par aktuālajām reģionālajām un starptautiskajām norisēm.

ASV Latvijas Republiku atzina 1922. gada 28. jūlijā. ASV turpināja uzturēt Latvijas okupācijas neatzišanas politiku.

[Nozīmīgākās vizītes](#)

[Sadarbība ekonomikā](#)

[Sadarbība aizsardzībā](#)

[Latvijas un ASV diplomātisko attiecību vēsture](#)

[Latviešu kopiena](#)

[Noderīgas saites](#)

[Latvijas Republikas vēstniecība atrodas Vašingtonā](#), Latvijas Republikas ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks ASV no 2019. gada 16. septembra ir [Māris Selga](#).

ASV darbojas [sešpadsmit Latvijas goda konsuli](#): Aļaska: Mr Talis Colberg; Atlanta, Džordžija: Kevins Keisbiers (Kevin Casebier); Dienvidkalifornija: Juris Buņķis (Juris Bunkis); Dienvidkarolinā, Greenville: Roberts Jānis Kukainis; Filadelfija, Pensilvānijas pavalsts: Džons Medveckis (John J. Medveckis); Florida: Barijs Donalds Movels (Barry D. Mowell); Indiānas pavalsts: Andris Pēteris Bērziņš (Andris Peter Berzins); Masačūsetsa: Uldis Kārlis Sīpols; Mičigana: Andris Lācis (Andris Lacis); Minesotas pavalsts: Džons Freivalds (John Freivalds); Ņujorka: Ahmets M. Orens (Ahmet M. Oren); Ohajo: Kārlis Šteinmanis (Karlis Steimanis); Oregonā: Uldis Jānis Bērziņš (Uldis Berzins); Rodailenda: Jānis Bolis (John Bolis); Soltleiksitija, Jūta: Džefrijs Kents Skots (Jeffrey Kent Scott); Teksasa: Pēteris Aloizs Ragaušs.

Valsts pārstāvība Latvijā

[ASV vēstniecība atrodas Rīgā](#), ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks Latvijas Republikā no 2019. gada 11. maija ir Džons L. Kārvails (*John Carwile*).

Saeimā darbojas [Deputātu grupa sadarbības veicināšanai ar ASV parlamentu](#)

NOZĪMĪGĀKĀS VIZĪTES:

Latvijas amatpersonu vizītes ASV

2021. g. 2.–4. novembris	Ārlietu ministrijas valsts sekretāra Andra Pelša politiskās konsultācijas Vašingtonā
--------------------------	--

2021. g. 20.–24. oktobris	Ārlietu ministra Edgara Rinkēviča darba vizīte Čikāgā un Vašingtonā, tikšanās ar ASV valsts sekretāra vietnieci Vendiju Šermani (<i>Wendy Sherman</i>)
2020. g. 3. marts	Saeimas priekšsēdētāja Ināra Mūrniece kopā ar Lietuvas, Igaunijas un Polijas parlamentu līderiem Vašingtonā tikās ar ASV Kongresa Pārstāvju palātas spikeri Nensiju Pelosi (<i>Nancy Pelosi</i>)
2020. g. 27. februāris	Divpusējās tikšanās laikā ārlietu ministrs Edgars Rinkēvičs un ASV valsts sekretārs Maiks Pompeo (<i>Mike Pompeo</i>) Vašingtonā parakstīja Latvijas un ASV kopīgo deklarāciju par 5G tīkla drošību
2019. g. 5. februāris	Ārlietu ministrs Edgars Rinkēvičs piedalījās ASV rosinātās Starptautiskās reliģijas brīvības alianses dibināšanas pasākumā Vašingtonā
Amerikas Savienoto valstu amatpersonu vizītes Latvijā	
2021. g. 1. decembris	ASV Valsts sekretāra Antonija Blinkena (<i>Antony Blinken</i>) vizīte Latvijā, tikšanās ar Valsts prezidentu, ministru prezidentu un ārlietu ministru
2021. g. 14.–17. oktobris	ASV Kongresa padomnieku delegācijas vizīte Latvijā
2019. g. 8.–9. oktobris	ASV enerģētikas sekretāra Rika Perija (<i>Rick Perry</i>) vizīte Latvijā, lai piedalītos starptautiskā konferencē par gāzes tirgu, kā arī tiktos ar Valsts prezidentu, Ministru prezidentu, ekonomikas un aizsardzības ministru
2018. g. 22. februāris	ASV valsts sekretāra vietnieka Džona Salivana (<i>John J. Sullivan</i>) darba vizīte
3. - 8. jūlijs	ASV Valsts departamenta īpašā sūtņa holokausta jautājumos Duglass Deividsona (<i>Douglass Deividson</i>) vizīte Latvijā
Citas nozīmīgas tikšanās/Tikšanās starptautisku pasākumu laikā	
2021. g. 14. jūnijs	Valsts prezidenta E. Levita tikšanās ar ASV prezidentu Dž. Baidenu (<i>Joe Biden</i>) kopā ar pārējām Baltijas valstīm NATO samita laikā Briselē
2021. g. 23. marts	Ārlietu ministra E. Rinkēviča tikšanās ar ASV valsts sekretāru Antoniju Blinkenu (<i>Antony Blinken</i>) kopā ar pārējām Baltijas valstīm NATO ārlietu ministru sanāksmes laikā Briselē

SADARBĪBA EKONOMIKĀ

ASV ir Latvijas 13. nozīmīgākais eksporta un 23. nozīmīgākais importa preču tirdzniecības partneris (2020.g.). 2020. gadā preču tirdzniecības bilance bija pozitīva – 123,26 milj. EUR apmērā.

Saskaņā ar CSP datiem 2020. gada pirmajos astoņos mēnešos kopējais Latvijas preču eksports uz ASV veidoja 249,5 milj. EUR, pieaugot par 62%, salīdzinot ar 2020. gada pirmajiem astoņiem mēnešiem. Preču imports no ASV 2021. gada pirmajos astoņos mēnešos sastādīja 126,24 milj. EUR, pieaugot par 9%, salīdzinot ar 2020. gada pirmajiem astoņiem mēnešiem.

Galvenās Latvijas eksporta preču grupas: koks un koka izstrādājumi (36% no kopējā apjoma), elektroierīces un elektroiekārtas un to detaļas (22%), mehānismi un mehāniskas ierīces (9%), optiskas ierīces un aparatūra (5%), dzērieni, alkoholiski šķidrumi un etiķis (5%), stikls un stikla izstrādājumi (5%). Salīdzināmajā laika periodā visstraujāk audzis koka un tā izstrādājumu eksports (par 202%).

Galvenās importa preču grupas no ASV: gaisa kuģi, kosmosa kuģi un to daļas (24%), mehānismi un mehāniskas ierīces (16%), elektroierīces un elektroiekārtas un to detaļas (15%), ieroči un munīcija (10%), optiskās ierīces un aparatūra (9%), mēbeles, gultas piederumi, matračī (4%). Visstraujāk pieaudzis ieroču un munīcijas imports (par 603%).

Pakalpojumi: 2021. gada pirmajā pusgadā Latvijas pakalpojumu eksports uz ASV veidoja 104 MEUR, palielinoties par 30 MEUR, salīdzinot ar 2020. gada pirmo pusgadu. Tāpat 2020. gadā kopumā Latvijas pakalpojumu eksports uz ASV veidoja 164 MEUR, samazinoties par 41 MEUR, salīdzinot ar 2019. gadu, savukārt pakalpojumu imports no ASV 2021. gada pirmajā pusgadā veidoja 35 MEUR, samazinoties par 4 MEUR, salīdzinot ar 2020. gada pirmo pusgadu. 2020. gadā kopumā pakalpojumu imports no ASV veidoja 70 MEUR, samazinoties par 29 MEUR, salīdzinot ar 2019. gadu.

Investīcijas: 2021. gada pirmā pusgada beigās ASV uzkrātās tiešās investīcijas Latvijā bija 233 MEUR, palielinoties par 104 MEUR, salīdzinot ar 2020. gada pirmo pusgadu, savukārt Latvijas tiešo investīciju apjoms ASV 2021. gada pirmā pusgada beigās veidoja 40 MEUR, samazinoties par 7 MEUR, salīdzinot ar 2020. gada pirmā pusgada beigām. 2021. gada 25. oktobrī ASV ieguldījumi 352 Latvijā reģistrēto uzņēmumu pamatkapitālos veidoja ~113,54 MEUR, ierindojot to 15. vietā pēc šādu investīciju apjoma.

Plašāk:

[Ārējā tirdzniecība pēc valsts \(csb.gov.lv\)](https://www.csb.gov.lv)

<https://statdb.bank.lv/lb/Data/128>

SADARBĪBA AIZSARDZĪBĀ

Sadarbība aizsardzības jomā Latvijai ir stratēģiski nozīmīga, tādēļ tai tiek pievērsta īpaša uzmanība. ASV bija pirmā valsts, kas pēc Krievijas veiktās Krimas aneksijas 2014. gada pavasarī un agresijas Ukrainas austrumos sāka mācību operāciju „Atlantic Resolve”, nosūtot uz Latviju rotas līmeņa vienību. Operācijas mērķis ir apliecināt ASV nepārtraukto ieguldījumu NATO dalībvalstu kolektīvajā drošībā, veicinot mieru un stabilitāti Baltijas valstīs un Polijā. Operācija ir izvērstā arī Rumānijā un Bulgārijā. Operācijas “Atlantic Resolve” ietvaros katru gadu Latvijā rotācijas kārtībā ierodas ASV bruņoto spēku helikopteru vienība, tādējādi veicinot Latvijas Nacionālo bruņoto spēku spēju un prasmju attīstību. Tāpat Latviju regulāri apmeklē ASV bruņoto spēku vienības, gan veicot individuālas mācības, gan iesaistoties Latvijā notiekošajās militārajās mācībās.

1993. gadā tika noslēgta ASV Valsts partnerības programma starp Latviju un Mičiganas Nacionālo Gvardi. Tās ietvaros notiek aktīva sadarbība, veicinot NBS, it īpaši Zemessardzes, un Latvijas gaisa spēku attīstību. Ik gadu Latvijas Nacionālo bruņoto spēku karavīri piedalās Mičiganā notiekošajās Northern Strike mācībās.

Papildu informācija pieejama Aizsardzības ministrijas mājaslapā: <https://www.mod.gov.lv/lv/nozares-politika/starptautiska-un-regionala-sadarbiba/starptautiska-sadarbiba/strategiskais>

DIPLOMĀTISKO ATTIECĪBU VĒSTURE

Latvija-ASV starpkaru posmā

1922. gada 28. jūlijā Amerikas Savienoto Valstu valdība nāca klajā ar paziņojumu par Latvijas valdības atzīšanu, un starp abām

valstīm tika nodibinātas diplomātiskās attiecības. 1922. gadā Vašingtonā tika atvērta Latvijas sūtniecība, kas gan 1923. gada maijā uz laiku savas funkcijas nodeva Ņujorkas konsulatam. 1925. gadā Latvijas sūtniecība Vašingtonā darbību atjaunoja, bet līdzekļu trūkuma dēļ tā tika slēgta 1927. gadā, funkcijas pārņemot Latvijas Ģenerālkonsulatam Ņujorkā. Sūtniecība atjaunoja darbību 1935. gadā.

ASV sūtniecība Rīgā tika atvērta 1922. gada 13. novembrī.

Laikā no 1919. līdz 1922. gadam Latvijā darbojās Amerikas Palīdzības organizācija un ASV nevalstiskās organizācijas, kas sniedza ievērojamu atbalstu Latvijas iedzīvotājiem valsts veidošanas sākuma posmā.

Trīsdesmito gadu beigās Rīgu apmeklēja tādi prominenti amerikāņi kā bijušais ASV prezidents Herberts Hūvers (1938. gada martā) un vēlāk par ASV prezidentu kļuvušais Džons Kenedijs (1939. gada augustā). Ievērojamais ASV Valsts departamenta eksperts Krievijas jautājumos Džordžs Kenans (*George Kennan*) trīsdesmito gadu pirmajā pusē strādāja Rīgā kā ASV diplomāts.

Starpkaru posmā tika parakstīts Latvijas un ASV draudzības, tirdzniecības un konsulāro tiesību līgums.

ASV politika Latvijas okupācijas periodā

Latvijas un ASV diplomātiskajām attiecībām bija lemts spēlēt unikālu lomu visā Latvijas ārlietu dienesta vēsturē. ASV valsts sekretāra vietnieka Samnera Velsa (*Sumner Wells*) 1940. gada 23. jūlija deklarācija noteica Baltijas valstu okupācijas neatzīšanas politiku līdz 1991. gadam un nodrošināja Baltijas valstu pārstāvniecību pastāvēšanu Vašingtonā. Tādējādi ASV nekad neatzina Latvijas (tāpat kā Lietuvas un Igaunijas) okupāciju, kā arī nenodibināja oficiālus sakarus ar Padomju valdību okupētajā Latvijā. Šāda nostāja saskanēja gan ar kara laikā ASV un Lielbritānijas parakstīto Atlantisko hartu (1941. gadā), kas par nelegitīmām uzskatīja teritoriālās izmaiņas un suverenitātes zaudēšanu, ja tās notika bez iesaistīto tautu brīvas piekrišanas, gan ar 1947. gada Trūmena doktrīnu, kas neatzina ar spēku veiktās pārmaiņas pasaulē. Latvijas sūtniecība Vašingtonā bija vienīgā mūsu valsts sūtniecība ārvalstīs, kas turpināja darboties pilnā apjomā visu Latvijas okupācijas laiku. Tās galvenie mērķi okupācijas gados bija turpināt pārstāvēt Latvijas valsti, saglabāt nemainīgu Latvijas starptautiski tiesisko statusu, cīnīties par neatkarības atjaunošanu, kā arī veikt nozīmīgu informatīvu darbu, publicējot Rietumvalstu deklarācijas, paziņojumus un dokumentus, kuri attiecās uz Latviju, sniedzot ziņas par situāciju okupētajā Latvijā.

Jau 1940. gada 15. jūlijā, vēl pirms oficiālās reakcijas, ASV Valsts kases departaments nobloķēja Baltijas valstīm piederošos bankas kontus; vēlāk PSRS nespēja iegūt arī Latvijai piederošos kuģus un diplomātisko pārstāvniecību īpašumus ārvalstīs. Latvijai piederošie līdzekļi (procenti no noguldījumiem) ASV visā okupācijas laikā tika izmantoti, lai nodrošinātu diplomātisko pārstāvniecību darbību – arī citās Rietumvalstīs.

Pamatojoties uz Baltijas valstu okupācijas neatzīšanas politiku, un saskaņā ar 1948. gada likumu par pārvietotajām personām (*Displaced Persons Act*), baltiešu bēgļiem pēc kara bija ļauts apmesties uz dzīvi ASV. Latviešu kopienas ASV pieauga un kļuva arvien labāk organizētas. Tika izveidotas politiskās, kultūras un sociālās organizācijas, kas ietekmēja politisko lēmumu pieņemšanu Vašingtonā.

ASV valdība nodrošināja atbalstu Latvijas neatkarības idejai. Latvijas pārstāvji ASV baudīja pilnu diplomātisku atzīšanu, t.sk. pieeju Valsts departamentam un prezidentam, tika ielūgti uz oficiālajiem pasākumiem. Latvijas sūtnis Anatols Dinbergs tikās ar visiem ASV prezidentiem, sākot no F.D. Rūzvelta līdz Dž.V.H. Bušam. No 1963. gada, kad Londonā nomira Kārlis Zariņš, kuram Latvijas valdība bija piešķirusi pilnvaras vadīt Latvijas diplomātisko dienestu ārvalstīs, šis amats, pamatojoties uz Latvijas diplomātisko pārstāvniecību vadītāju lēmumu, pārgāja Latvijas diplomātiem ASV: sākumā A.Spekkem, bet no 1971. gada A. Dinbergam. Šajā laikā tika piešķirts finansējums Latvijas, Lietuvas un Igaunijas Brīvības komitejām ASV. Gan ASV prezidenti, gan Kongress bieži puda publisku atbalstu Baltijas valstīm. 1953. gadā tika izveidota Kongresa Pārstāvju palātas speciāla izmeklēšanas komiteja komunistiskā režīma agresijas izpētei pret Baltijas valstīm jeb t.s. Kerstena komiteja Divu gadu laikā tā veica plašu pētniecisko darbu, un komitejas sagatavotie dokumenti sniedza papildu pamatojumu ASV neatzīšanas politikai.

1982. gadā prezidents Ronalds Reigans pasludināja 14. jūniju par Baltijas brīvības dienu, tā ik gadu atzīmējot 1941. gada masu deportācijas Baltijas valstīs.

Latvijas pārstāvniecības Vašingtonā un ASV Valsts departamenta sadarbība 1980. gadu beigās sekmēja pirmo neoficiālo kontaktu izveidi starp Latviju un ASV valdību. Nozīmīga loma Baltijas valstu neatkarības atjaunošanā 1991. gadā bija ASV 41. prezidentam Džordžam (Herbertam Volkeram) Bušam, kurš, tiekoties ar PSRS prezidentu Mihailu Gorbačovu un vēlāk ar Krievijas Federācijas prezidentu Borisu Jeļcinu, sekmēja Baltijas valstu brīvības jautājuma aktualizēšanu.

Papildu informācijai par Latvijas un ASV attiecībām sk. grāmatu Latvia and the USA: From Captive Nation to Strategic Partner (2008).

LATVIEŠU KOPIENA

Latvijas un ASV divpusējās attiecības stiprina aktīva ASV latviešu kopiena, kuru pārstāv Amerikas Latviešu apvienība - <https://alausa.org/>.

NODERĪGAS SAITES

Informāciju par Latvijas un ASV divpusējiem līgumiem skatīt [šeit](#).

ASV Valsts departaments: <https://www.state.gov/>

ASV Baltais nams: <https://www.whitehouse.gov/>

ASV vēstniecība Latvijā: <https://lv.usembassy.gov/lv/>

Latvijas vēstniecība ASV: <https://www2.mfa.gov.lv/usa>

<https://www.mfa.gov.lv/lv/latvijas-republikas-un-amerikas-savienoto-valstu-divpusejas-attiecibas>